

Asya Studies

Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar
Number: 3, p. 39-45, Spring 2018

ANTİKÇAĞ'DA KONYA OVASINI TAŞELİ PLATOSUNA BAĞLAYAN YOLLAR ROADS CONNECTING THE KONYA PLAIN TO THE TAŞELI PLATEAU IN ANCIENT PERIOD

Arařtırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliř Tarihi /
Article Arrival Date
05.02.2018

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
31.03.2018

**Asya'dan
Avrupa'ya
Uluslararası
Sosyal Bilimler
Dergisi**

Kürşat Bardakcı
Erciyes Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi
Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi,
kbrdkci@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-7893-4434>

Öz

Konya Ovası, Batı Anadolu'dan Akdeniz'e ulaşımı sağlaması itibariyle önemli bir konuma sahiptir. Kavşak noktasında bulunan Konya Ovası'ndan Akdeniz kıyısına çeşitli yollarla ulaşım sağlanmaktadır. Bu ulaşım ağlarından birisi de Taşeli Platosu güzergâhıdır. Taşeli Platosu yol güzergâhlarının bazıları antik dönemden beri kullanılmaktadır. Söz konusu bu yolları Göksu Nehri ve kolları oluşturmuştur. Antik dönemde Kalykadnos (Göksu) Vadisi yolu olarak bilinen yolun en önemli güzergâhı; Seleukeia (Silifke)-Olba (Uzuncaburç)-Claudiopolis (Mut)-Laranda (Karaman) üzerinden İkonium'a (Konya) uzanan güzergâhtır. Ayrıca Sertavul Geçidi ile de ovoidan kıyıya ulaşım sağlanmıştır. Sertavul Geçidi ile Konya-Ermenek-Anamur ya da Konya-Mut-Silifke üzerinden Kıbrıs ve Mısır bağlantısı sağlanmıştır. Bu geçit stratejik konumu sebebiyle antik dönemde uğrak yeri olmuştur. Bu geçidin önemli özelliklerinden birisi de iklimsel geçiş noktası olmasıdır. Bunun yanı sıra, bu geçit daha kestirme olmasına rağmen Gülek Geçidi daha sık kullanılmıştır. Bunun sebebi de Sertavul Geçidi çevresinin dağlık yapısı ve bölgede yaşayan dağlı kavimler olmuştur. Özellikle Hellenistik dönemde bölgede büyük bir otorite sahibi olan korsanlar bu geçidi ellerinde tutmaya çalışmışlardır. Buraya egemen olan siyasi gücün, bu geçitten geçiş ücreti aldığı da düşünülmektedir. Bu geçiş ücreti ile ekonomik gelir elde edilmekteydi. Ayrıca günümüzde kullanılan yayla yolları da antik dönem yol güzergâhlarına benzerliğiyle dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın amacı da, eskiçağda kullanılan bu yolları, antik kaynaklar ve modern çalışmalar ışığında ortaya çıkarmaktır.

Anahtar Kelimeler: Antikçağ, Yol, Konya Ovası, Taşeli Platosu, Göksu Nehri

Abstract

Konya Plain has an important position in terms of providing access from to the Mediterranean from the Western Anatolia. From Konya Plain, which is located at the crossroads, provides transportation to the Mediterranean coast in various roads. One of these transportation networks is the path of the Taşeli Plateau. Some of the Taşeli Plateau road routes have been used since ancient times. In question these roads, Göksu River and its branches formed these roads. The most important route in ancient times known as Kalykadnos (Göksu) Valley road; Seleukeia (Silifke)-Olba (Uzuncaburç)-Claudiopolis (Mut) It is the route extending from Laranda (Karaman) to İkonium (Konya). Also with the Sertavul Pass, the plain was transported to the shore. Cyprus and Egypt connections were provided via the Sertavul Pass with Konya-Ermenek-Anamur or Konya-Mut-Silifke. Due to its strategic position, this pass has been haunt in ancient era. One of the important features of this pass is the climatic transit point. In addition, although this pass is a more shortcut, the Gülek Pass has been used more frequently. The reason for this is the mountainous structure of the Sertavul Pass and there have been mountain tribes living in the region. Particularly in the Hellenistic period, pirates, who had a great authority in the region, tried to keep this pass in their possession. It is also thought that the political power that dominates here is getting a toll from this gate. Economic income was obtained with this transition fee. In addition, the highland roads used today also attract attention with its similarity to ancient era road routes. The aim of this study is to of using these roads in ancient era, reveal in the light of ancient sources and modern works.

Keywords: Ancient Period, Road, Konya Plain, Taşeli Plateau, Göksu River

GİRİŞ

Konya Ovası, Konya ile Ereğli arasında bulunan yarım ay şeklinde geniş bir ovadır. Ova, kuzey-güney yönünde 80 km. ve doğu-batı yönünde 50 km.lik bir alanı kapsar¹. Antik dönemde ise Konya Ovası, Grek ve Romalılar tarafından Lykaonia (Hrt. 1) olarak adlandırılıyordu².

Konya Ovası'nın güneyinde Toros Dağları bulunmaktadır. Toros Dağları, Akdeniz ve İç Anadolu bölgeleri arasında bir sınır vazifesi görmektedir. Batı Toroslar dağ silsilesi, yüksek, sarp, çetin ve geçit vermez bir yapıya sahiptir. Bu sıradağlar kavisli bir yapıdadır. Bu sıradağların kavisli yapısı bölgenin coğrafi konumunu da etkilemiştir. Bu yapı nedeniyle Anadolu'nun güney sahili Taşeli Yarımadası tarafından ikiye ayrılmıştır. Bu ayırım sonucunda Taşeli Yarımadası'nın denize en yakın konumunda Anamur Burnu bulunmaktadır. Taşeli olarak adlandırılan bu bölge, batıda Anamur, doğuda Erdemli, kuzeyde Taşkent ve güneyde Mersin-Arslanköy dörtgeni içindeki yüksek platodan oluşan sarp, dağlık olan bölgedir. Söz konusu bu bölgeyi Grek ve Romalılar antik dönemde Dağlık Kilikia (Kilikia Trakheia/Cilicia Aspera)³ sınırları (Hrt. 1) içerisinde göstermişlerdir. Torosların dik ve sarp yapısının yanı sıra dağların bir anda yükseklik kazanması, günümüzde de Antalya, Mersin ve Konya illerinin ulaşım şartlarını oldukça zorlaştırmaktadır⁴.

Batı Toroslar ile Doğu Toroslar'ı birbirinden Silifke, Mut ve Hadim hattı ayırmaktadır. Torosların en yüksek noktası olan Aladağ hattı bu hattın doğusunda yer almaktadır⁵. Kısaca Taşeli Platosu, içinden bir ırmağın geçtiği, denize doğru inen büyük bir dağ kitlesinden meydana gelmektedir⁶.

Göksu Nehri ise, Antalya il sınırlarından doğar ve kuzeye doğru akarak Konya il sınırlarına girer. Daha sonra doğuya doğru kıvrılarak güneye yönelir ve Mersin'den Akdeniz'e dökülür. Göksu Nehri'nin uzunluğu ise 250 km.den fazladır⁷.

Göksu'yu bölgenin "can damarları" olarak tanımlamak abartı olmayacaktır. Antik dönemde Göksu, Kalykadnos olarak adlandırılmaktaydı. Ancak Kalykadnos isminin, nehrin kuzey kolunu mu yoksa güney kolunu mu kastettiği konusunda çeşitli görüşler ortaya atılmış; genel olarak Kalykadnos'un Göksu'nun her iki koluna da söylendiği kabul edilmiştir⁸.

Göksu Nehri, geniş havzasından dolayı bol su taşır. Bu sebepten dolayı havzada birçok antik yerleşme kurulmuştur. Günümüzde büyük yerleşim yerleri olan Ermenek (Germanikopolis), Mut (Claudiopolis) ve Silifke (Seleukeia) kentleri antik dönemde kurulmuştur. Silifke (Seleukeia) bütün bölgede tarıma elverişli önemli büyüklükteki tek alandır. Torosların ulaşım açısından Akdeniz'e kapısı olan Göksu Vadisi, aynı zamanda Akdeniz'in ılıman etkisini iç kesime kadar taşımaktadır⁹.

¹ Bahar, 1998: 197.

² Ksenophon, Ikonion'u (Konya), Tyrianion (Ilgın) geçildikten sonraki son Phrygia şehri olarak belirtmektedir. Yani Ksenophon'a göre Ikonion, Phrygia şehridir ve Lykaonia-Phrygia sınırındadır. Bkz. Ksenophon, *Anabasis*, I, 13-20. Ancak sonraki kaynaklarda Ikonion, Lykaonia bölgesinin sınırları içerisinde gösterilmiştir. Öyle ki Strabon, Ikonion'un (Konya), Kappadokia'yı Dağlık Kilikia'dan ayıran yerde, yani Lykaonia bölgesinde olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Strabon, bu bölgenin doğusunda Kappadokia'nın, kuzeyinde Galatia'nın, güneyinde ise Torosların bulunduğunu aktarmaktadır. Kappadokia-Lykaonia sınırını ise Lykaonialılara ait Koropassos köyü ile Kappadokialılara ait Garsaura (Aksaray civarı) köyü olduğunu söylemektedir. Bkz. Strabon, *Geographica*, XII, 6, 1; 2, 7.

³ Kilikia olarak adlandırılan bölge batıda Alanya'dan başlayıp, doğuda İskenderun Körfezi'ne kadar uzanan ve kuzeyden Toros Dağlarıyla sınırlanan bölgeye verilen isimdi. Bu bölge, kendi içinde Dağlık Kilikia ve Ovalık Kilikia olarak ikiye ayrılmıştır. Dağlık Kilikia bölgenin batısında, Alanya (Korakesion) ile Viranşehir (Soloi-Pompeipolis) arasında kalan kısım için; Ovalık Kilikia ise, Viranşehir'den (Soloi-Pompeipolis) Issos'a (Hatay-Erzin) kadar uzanan kısım için kullanılmıştır. Bkz. Strabon, *Geographica*, XIV, 5, 1-2.

⁴ Saraçoğlu, 1989: 322; Ünal ve Girginer, 2007: 51.

⁵ Girginer, 2000: 73.

⁶ Jones, 1937: 191.

⁷ İzbirak, 1972: 86.

⁸ Ramsay, 1960: 403.

⁹ Lloyd, 2000: 217.

Harita-1: Lykaonia ve Kilikia Bölgeleri (Bardakcı 2017, Harita 2'den alınmıştır.)

1. TARİHİ DOĞAL YOLLAR

Antikçağ'da, Prehistorik dönemlerden itibaren İç Anadolu ile Akdeniz bölgesini birbirine bağlayan en önemli yolları, Göksu Nehri (Kalykadnos) oluşturmuştur. Öyle ki Göksu Nehri, Çatalhöyük ve Can Hasan gibi Orta Anadolu höyükleri ile Mersin'de bulunan Yumuktepe ve Gözlükule höyükleri arasındaki bağlantıyı sağlamış; buradan da Kargamış ve çevresine ulaşım sağlanmıştır. Söz konusu bu ulaşım ağı tarihin ilerleyen safhasında da aynı şekilde devam etmiştir¹⁰.

Hititler döneminde, Konya Ovası ve Taşeli yöresini içine alan Tarhuntaşsa bölgesinde bulunan Eflatun Pınar ve Fasıllar su kültü anıtları ile Akdeniz'den İç Anadolu'ya ulaşım sağlanmıştır. Bu ulaşım, Anamur-Ermenek-Bozkır-Beyşehir güzergâhı ile gerçekleşmiştir. Bu ulaşım sayesinde, Hitit-Kıbrıs bağlantısı da sürekli hale gelmiştir. Bölgedeki antik yol sistemleri de bu bağlantılar kapsamında oluşturulmuştur¹¹.

Bununla birlikte Göksu Vadisi yolu, Kuzey Suriye ve Orta Anadolu arasında çok önemli ticaret yollarından birini oluşturmuştur. Bu ticaret sırasında Zallara¹² ve Ura¹³ kentleri önemli rol oynamıştır. Ura limanında boşaltılan yüklerin, Tarhuntaşsa'nın otoritesinde ve izni ile Göksu Vadisi'ne, buradan da Konya içlerinden geçerek Hattuşa'ya (Boğazköy) ulaşmış olduğu düşüncesi, bilim adamları tarafından kabul görmektedir¹⁴.

Klasik, Hellenistik ve Roma dönemlerinde Göksu Vadisi yolu olarak bildiğimiz, İkonium (Konya), Laranda (Karaman), Claudiopolis (Mut), üzerinden Seleukeia'ya (Silifke) ulaşan güzergâh dışında, bu iki bölgeyi birbirine birçok ana yol bağlamaktaydı (Hrt. 2). Bu ana yollar:

1.)Göksu'nun batısından geçerek Adrasos'tan (Mut/Yalnızcabağ-Balabolu) Germanikopolis'e (Ermenek) gelir. Germanikopolis'e ayrılan bu yol iki Göksu kolunun birleştiği Suçatı köyünden,

¹⁰ French, 1965: 177; Ward, 1886: 51.

¹¹ Mellaart, 1962: 112-114; Ward, 1886: 51.

¹² Zallara'nın lokalizasyonu için çeşitli görüşler bulunmaktadır. Forrer'e göre Zallara, Ereğli yöresinde Çorla civarındadır. Bkz. Forrer, 1926: 38. Gargstang ve Gurney ise bu kentin Tuz Gölü'nün kuzeybatısında olabileceğini düşünmüşlerdir. Bkz. Gargstang ve Gurney, 1959: 64.

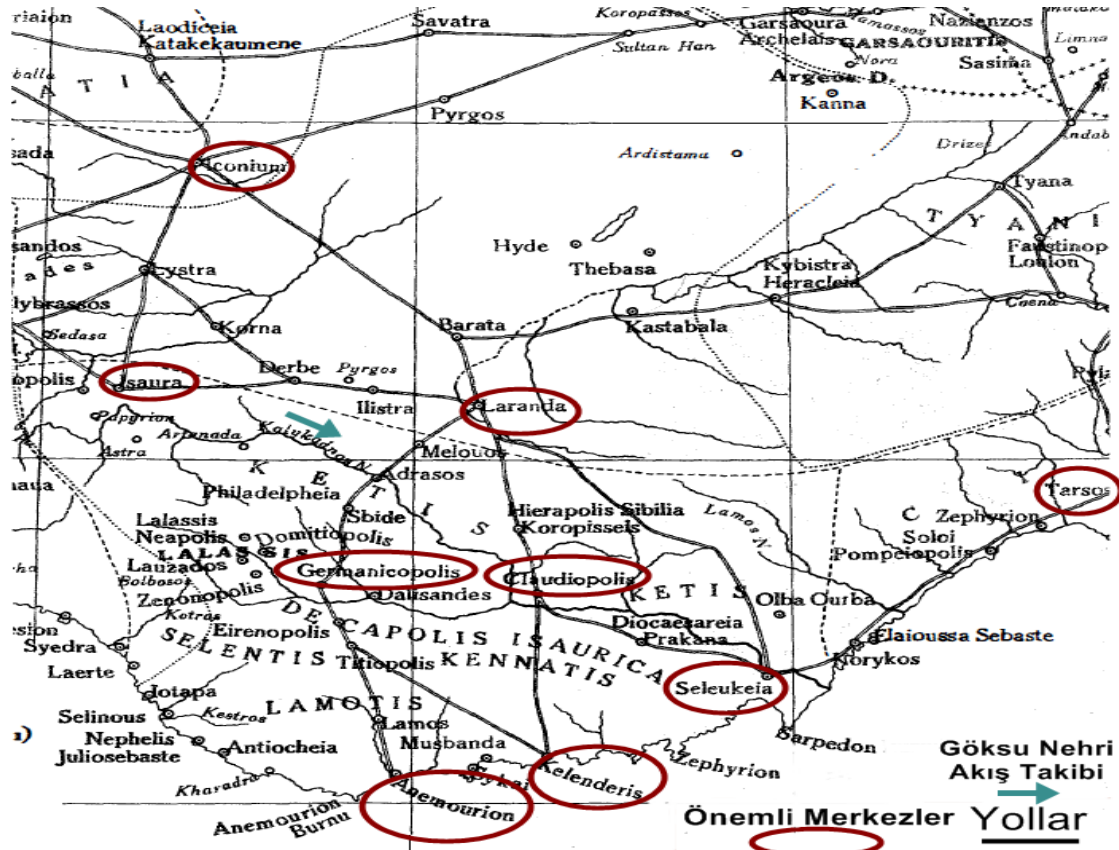
¹³ Ura'nın genel olarak Uzuncaburç olduğu kabul edilse de bu bilgi net değildir. Ayrıntılar için bkz. Wiseman, 1956: 88.

¹⁴ Doğanay, 2005: 60-61.

Göksu'nun batı kıyılarını izleyerek, önce Sütlüce, ardından Kirşu'ya¹⁵ (Gülner yakınları) ulaşır. Yol, Kirşu'da Seleukeia'dan (Silifke) ve Kazancı'dan gelen yolla birleşir ve Kelenderis'e (Aydıncık) gider.

2.) İkonium (Konya), Laranda (Karaman), Olba (Uzuncaburç) üzerinden Seleukeia'ya (Silifke) ulaşan güzergâh,

3.) İkonium'dan (Konya) ya batı yönde Leontopolis (Bozkır), Lystra (Hatunsaray), Germanikopolis (Ermenek), Anemurium (Anamur) güzergâhı, ya da doğu yönde Laranda (Karaman), Germanikopolis'ten (Ermenek) Anemurium'a (Anamur) ulaşılan güzergâhtır¹⁶.

Harita-2: Yollar (Ramsay, 1960: 366'dan düzenlenmiştir.)

Roma İmparatorluk döneminde, Augustus zamanında inşası başlayan ve eyaletleri birbirine bağlayan Via Sebaste'nin (imparator yolu) bazı kolları bölge kentlerine de ulaşımı sağlamaktaydı. Bunlardan biri İkonion (Konya)-Lystra (Hatunsaray)-Isauria (Zengibar Kalesi) üzerinden Germanikopolis (Ermenek) ve kıyı kenti Anemurium'a (Anamur) ulaşan güzergâhtır. Bu güzergâhın, Germanikopolis-Anemurium hattının, Hadrianus tarafından tamamlandığı düşünülmektedir. Ayrıca bu güzergâha Hadrianus (MS 117-138), iletişim faaliyetleri çerçevesinde, Anemurium ve Eireneopolis (Ermenek-İrnabol) üzerinden Germanikopolis'e (Ermenek) uzanan yolu da eklemiştir (MS 137). Hadrianus'un bu çalışmaları Laranda'ya (Karaman) kadar devam etmiş, Germanikopolis (Ermenek) üzerinden Claudopolis'i (Mut) de içine almıştır. Bununla birlikte Septimus Severus (MS 193-211) dönemine tarihlenen bir mil taşının Anemurium (Anamur)-Germanikopolis (Ermenek)-Isauria (Bozkır çevresi) arasındaki yolu işaret ettiği düşünülmektedir¹⁷.

¹⁵ Kirşu, Ura'nın 65 km. kuzeybatısındadır. Genel olarak Gülner yakınlarındaki Meydancikkale'ye lokalize edilmektedir. Kirşu, Babil döneminde Pirindu krallığının başkentiydi. Bkz. Wiseman, 1956: 88.

¹⁶ Ramsay, 1960: 401-402; Özsait, 1985: 92-93; Zoroğlu, 1994: 25.

¹⁷ Cronin, 1902: 109-110; Hall, 1959: 122-123; Doğanay, 2005: 48, 66.

2. SERTAVUL GEÇİDİ

Sertavul Geçidi, Mersin-Silifke-Mut-Karaman üzerinden iç kesimlere ve tersi yönde Konya Ovası'ndan Taşucu'na bağlantıyı sağlayan çok önemli bir geçittir. Geçidin denizden yüksekliği 1650 m.dir. Torosların Bolkar Dağ silsilesinin üzerinde yer almaktadır¹⁸.

Tarihin bütün devirlerinde Torosların en önemli geçidi, İç Anadolu'yu Çukurova'ya bağlayan ve Kilikia kapıları olarak isimlendirilen Gülek Geçidi'dir (Pylae Kilikia)¹⁹. Ancak Sertavul Geçidi, kıydan platoya ya da platodan kıyıya daha kolay bir biçimde ulaşımı sağlamaktadır. Bu yönüyle söz konusu geçit, Kilikia kapılarına alternatif tek yoldur (Hrt. 3). Sertavul Geçidi bitki örtüsü bakımından da bir geçiş noktasıdır. Akdeniz floristik bölgesinin kuzey sınırı buraya kadar uzanır. Sertavul Geçidi'nden itibaren İran-Turan florası görülmeye başlar. Yani bu geçit, bitki örtüsü bakımından da bir geçit ya da sınır teşkil etmektedir²⁰.

Sertavul Geçidi günümüzde olduğu gibi tarih boyunca da çok kullanılmıştır. Öyle ki Frig kralı Midas Torosları bu geçitten geçerek, Silifke civarında, Asur kralı II. Sargon ile savaşmıştır. Bu savaşın ardından yenilen Midas büyük ihtimalle aynı geçidi kullanarak Konya Ovası'na kaçmıştır. Aynı şekilde Pers kralı Kyros'un Kunaksa'ya düzenlediği seferde, kendisine yardım eden Kilikia kraliçesini, komutanlarından Menon'u görevlendirerek Sertavul Geçidi ile ülkesine göndermiştir. Kyros ise Gülek Geçidi'ne yönelmiştir. Kilikia kraliçesinin daha kısa olan yoldan gönderilmesine rağmen, Kyros'un yolu uzatmasının sebebi, Sertavul üzerinden geçmeyi kendisi için riskli bulması olarak değerlendirilebilir²¹. Ayrıca Septimus Severus, Niger'e karşı Torosların savunmasını yıkmak için yaptığı seferde, Gülek Boğazı yerine Sertavul Geçidi'nden geçerek Kalykadnos (Göksu) Vadisi'ne gelmiştir (MS 194). Severus, Sertavul Geçidi'nden geçtiği sırada Germanikopolis (Ermenek) yakınında bulunan Athena mabedinde, Severus zafer alayının kutlamaları yapılmıştır²².

Harita-3: Geçitler(<https://maps.google.com> adresinden yararlanılmıştır.)

¹⁸ Ünal ve Girginer, 2007: 521; Girginer, 2000: 73.

¹⁹ Ramsay, 1960, 387. Gülek geçidinin denizden yüksekliği 1050 m. olup, Orta Toroslar'daki Bolkar Dağları'nın doğusunda yer almaktadır. Gülek Geçidi'nden geçen yolun uzunluğu 350 km.dir. Aynı zamanda bu geçit, geçiş açısından bütün şartlara uygundur. Büyük orduların geçişleri dahi rahatça sağlanabilir. Bkz. Ünal ve Girginer, 2007: 41.

²⁰ Kurt, 2009: 166; Uca, 2012: 72.

²¹ Bahar, 1995: 234; 2015: 283-285.

²² Doğanay, 2005: 67.

3. YAYLA YOLLARI

Toroslarda iklimin yükseltiyle birleşerek yaz ve kış mevsimleri arasında sağladığı farklılık, özellikle küçükbaş hayvanların beslendiği bitkilerin yetişmesine olanak sağlamıştır. Torosların, ova ve kıyı alanlarını birbirine bağlaması, bölgede yaylacılık faaliyetlerinin gelişmesine sebep olmuştur. Nitekim yaylacılıkta başlıca etken, serin dağlar ile kurak ovaların yan yana bulunmasıdır. Bu yüzden Toroslar, yaylacılık faaliyetlerine oldukça uygundur²³.

Ovadan kıyıya doğru inildikçe yayla sayısı hızla artmaktadır. Bu yaylalarda konaklayan göçerlerin kullandıkları yollar, bize yayla yolları güzergâhları konusunda bir fikir vermektedir. Yörükler, genellikle Taşkent'in güneyinde bulunan Barçın Yaylası'nı kullanarak Anamur ve Alanya'ya ulaşım sağlamaktadırlar. Bu bölgenin coğrafi koşulları düşünüldüğünde antik dönemde de günümüze benzer bir ulaşım ağının ve yaşam tarzının olduğunu söylemek yanlış olmaz. Nitekim bu yaylalar ve çevresinde Hellenistik, Roma ve Bizans dönemi yerleşimleri ortaya çıkarılmıştır. Kuyucak Dağı Yaylası, Tekeçatı, Balkusan, Sariot ve Yunt Yaylası gibi birçok yaylada Roma yerleşim izleri görmek mümkündür. Ayrıca, Sertavul Yaylası çevresinde Roma dönemine ait hamam kalıntıları bulunmuştur. Bu yaylalar arasındaki ulaşım, coğrafi şartlar sebebiyle zor olmuş ve belli başlı güzergâhlarla sağlanmıştır. Bu sebepten dolayı antik dönemde kullanılan yayla yollarının günümüzde de kullanıldığı söylenebilir. Bu güzergâhlardan en sık kullanılanı, Barçın Yaylası-Başyayla-Ermenek-Kazancı-Abanoz Yaylası-Anamur güzergâhıdır²⁴.

SONUÇ

Sonuç olarak, antik dönemde Konya Ovası ile Taşeli Platosu arasındaki ulaşım, hem Batı medeniyetleri hem de Akdeniz ve Mısır medeniyeti açısından son derece önemlidir. Özellikle Akdeniz'e gidecek olan bir ticari malın ya da savaş hazırlığında olan ve Akdeniz'e yönelmesi gereken bir ordunun mecburi olarak Konya Ovası'ndan geçmesi şarttı. Her ne kadar Torosların geçit vermez yapısı ulaşımı aksatsa da, Konya Ovası'ndan Taşeli Platosu ve Akdeniz'e geçmek için Torosların aşılması zorunluydu. Bu durum günümüzde de geçerlidir. Şartlar göz önüne alındığında günümüz İç Anadolu Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi arasındaki ulaşımın, antik dönemdeki ulaşımın farkı, yolların asfaltlanmış olmasıdır.

Göksu Nehri'nin akış yönü kıyı ile ova ulaşımının sağlanmasında belirleyici faktördür. Göksu Nehri dışında antik dönemlerde de sıkça kullanılmış olan Sertavul Geçidi, ovadan kıyıya bağlantıyı sağlamaktadır. Sertavul Geçidi özellikle Silifke ve Kıbrıs'a inişte, Gülek Geçidi'ne göre daha kestirmezdir. Söz konusu yolların ve ulaşım ağının yanı sıra yayla yolları da antik dönemde günümüzdeki gibi kullanılmıştır. Hatta günümüz yayla yolları antik dönemdeki yolların devamı niteliğindedir. Çünkü belirttiğimiz gibi Torosların zor ve aşılmaz yapısı başka ulaşım olanağı bırakmamaktadır.

KAYNAKÇA

Antik Kaynaklar

Ksenophon (1998): *Anabasis, (Onbinlerin Dönüşü)*, (Çev: T. Gökçöl), İstanbul: Sosyal Yayınlar.
Strabon (1993): *Geographica (Antik Anadolu Coğrafyası: XII, XIII, XIV)*, (Çev: A. Pekman), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Modern Kaynaklar

Alagöz, C. A. (1993): *Türkiye'de Yaylacılık Araştırmaları*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
Bahar, Hasan (1995): "Konya Çevresi Tarih Araştırmaları-I: Hititlerden Romalılar'a Kadar Isauria Bölgesi", *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi* (9-10): Konya, 219-246.
Bahar, Hasan (1998): "Konya Araştırmaları III; Lykaonia (Konya Merkez Bölgesi)", *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*(12): Konya, 197-206.
Bahar, Hasan (2015): "Eskiçağ'da Konya", *Şehirlerin Sevdalısı İbrahim Hakkı Konyalı Armağanı*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü(7): Konya, 271-297.
Bardakcı, Kürşat (2017): *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Kilikia Bölgesi ile Lykaonia Bölgesi Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
Cronin, H. S. (1902): "First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia and Pamphylia", *The Journal Hellenic Studies, Vol. (22)*: 94-125.

²³ Alagöz, 1993: 24-25.

²⁴ Doğanay, 2005: 48-49; Bardakcı, 2017: 11; 22.

- Doğanay, Osman (2005): *Ermenek ve Yakın Çevresindeki Antik Yerleşim Birimleri*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Forrer, E. O. (1926): *Forschungen I*, Berlin: Selbstverl.
- French, David (1965): "Prehistoric Sites in the Göksu Valley", *Anatolian Studies*, Vol. (15): London, 177-201.
- Gargstang J. ve Gurney O. R. (1959): *The Geography of the Hittite Empire*, London: British Institute of Archaeology at Ankara.
- Girginer, K. S. (2000): "Tepebağ Höyük (Adaniia) Kizzuwatna Ülkesinin Başkenti Miydi?", *Efsaneden Tarihe Tarihten Bugüne Adana: Köprübaşı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 71-83.
- Hall, A. S. (1959): "The Site of Misthia", *Anatolian Studies*, Vol. (9): London, 119-124.
- İzbırak, Reşat (1972): *Türkiye I-II*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Jones, A. H. M. (1937): *The Cities of the Eastern Roman Provinces*, Oxford: Oxford University Press.
- Kurt, Mehmet (2009): "Karaman'da Eskiçağlara Ait Kültürel Unsurlar ve Turizm Açısından Önemi", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 21* (2009), Konya: 165-196.
- Lloyd, Seton (2000): *Türkiye'nin Tarihi: Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları*, (Çev: Ender Varinlioğlu), Ankara: Tubitak Popüler Bilim Kitapları 50.
- Mellaart, James (1962): "The Late Monuments of Eflatun Pınar and Fasillar near Beyşehir", *Anatolian Studies*, Vol. (12): London, 111-117.
- Özsait, Mehmet (1985): M. Özsait, *Hellenistik ve Roma Döneminde Pisidia*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Ramsay, W. M. (1960): *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Çev: Mihri Pektaş), İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- Saraçoğlu, Hüseyin (1989): *Akdeniz Bölgesi*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Uca, Alaaddın (2012): "Karaman'da Kırsal Turizmin Örneği: Sertavul", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* (2): Karaman, 71-75.
- Ünal A. ve Girginer K. S. (2007): *Kilikia-Çukurova İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikia'da Tarihi Coğrafya*, İstanbul: Homer Kitabevi.
- Ward, W. H. (1886): "Unpublished or Imperfectly Published Hittite Monuments, I. The Façade at Eflatun-Bunar", *The American Journal of Archaeology and of the History of the Fine Arts*, Vol. (2/1): Baltimore, 49-51.
- Wiseman, D. J. (1956): *Chronicles of Chaldean Kings*, London: The Trustees of the British Museum.
- Zoroğlu, Levent (1994): "Kelenderis'in İlkçağ Tarihine Ait Notlar", *Türk Tarih Kurumu-XI/1*: Ankara, 437-448.
-